

Viite

-

ECOFIN-neuvosto 5.11.2024 sekä Euroryhmän ja laajennetun kokoonpanon kokoukset 4.11.2024, Bryssel

Suomea kokouksissa edustaa valtiovarainministeri Riikka Purra.

Tiivistelmä

Arvonlisäverotuksen nykyaikaistaminen digiaikana

Ecofin-neuvostossa on tavoitteena saavuttaa neuvoston yleisnäkemys komission lainsäädäntö-ehdotuksista, joilla nykyaikaistettaisiin arvonlisäverojärjestelmää siten, että arvonlisäverosäännöt soveltuisivat entistä paremmin liiketoimintaan digiaikana. Komission joulukuussa 2022 antamien ehdotusten tavoitteena on nykyaikaistaa alv-raportointivelvoitteita ja helpottaa sähköistä laskutusta, päivittää alustatalouden arvonlisäverosäännöksiä ja siirtyä yhteiseen arvonlisäverovelvolliseksi rekisteröintiin EU:ssa. Ehdotuksia on käsitelty useasti neuvoston työryhmässä ja Coreperissa. Ecofin-neuvosto käsitteli ehdotuksia 21.6.2024 kokouksessaan, jolloin jäsenvaltioiden suuri enemmistö tuki ehdotuksia. Asiassa ei saavutettu yleisnäkemystä yhden jäsenvaltion vastustuksen takia. Suomi voi hyväksyä puheenjohtajavaltio Unkarin kompromissiehdotuksen.

Ukrainan tukeminen

Neuvostossa on tarkoitus keskustella Venäjän hyökkäyssodan talous- ja rahoitusvaikutuksista EU:ssa ja sen jäsenvaltioissa. Komissio antanee tilannekatsauksen viimeaikaisesta kehityksestä. Neuvosto hyväksyi 23.10.2024 virallisesti ehdotuksen Ukrainan lainayhteistyömekanismin perustamisesta ja poikkeuksellisen makrotaloudellisen rahoitusavun (MFA) antamiseksi Ukrainalle. Yhteensä 45 mrd. euron suuruinen lainayhteistyömekanismi hyödyntää Venäjän keskuspankin pysäytettyjen varojen ylimääräisiä tuottoja. G7-maiden valtiovarainministerien 25.10.2024 antamassa julkilausumassa vahvistetaan G7-maiden sitoutuminen 45 mrd. euron ERA-laina-aloitteeseen, jonka kautta G7-maat voivat osallistua lainayhteistyömekanismiin. Samaan asiakokonaisuuteen liittyy pakoteregiimin uusintasyklin muuttaminen, jota koskevat keskustelut jatkuvat. Suomi pitää tärkeänä, että EU:n lisäksi nyt perustettavaan Ukrainan lainoja koskevaan yhteistyömekanismiin osallistuisi kumppanimaita erityisesti G7-ryhmästä ja kannattaa ensisijaisesti ulkoasiainedustajan ja komission nyt esittämää mallia uusintasyklin pidentämisestä.

Muut asiat

Neuvoston on tarkoitus hyväksyä Tšekin ja Alankomaiden päivitettyt elpymis- ja palautumis-suunnitelmat ja samalla neuvosto saa tilannekatsauksen elpymis- ja palautumistukivälineen toimeenpanosta. Neuvosto käy myös näkemystenvaihdon Euroopan finanssipoliittisen komitean vuosiraportista 2024 ja hyväksyy päätelmät EU-tilastoista. Lisäksi esillä on G20-maiden valtiovarainministerien ja keskuspankkien pääjohtajien 23.-24.10.2024 kokouksen seuranta. Kokouksen yhteydessä pidetään makrotaloudellinen vuoropuhelu eurooppalaisten työmarkkinajärjestöjen kanssa (MEDPOL) sekä ministeritason vuoropuhelu EFTA-maiden kanssa. Ecofin-aamiaisella on esillä Draghin raportin verotukselliset aspektit.

Euroryhmä 4.11.2024

Euroryhmän asialistalla on makrotaloudellinen kehitys ja tilannekatsaus kansainvälisistä kokouksista. Euroryhmän pankkiunioni-kokoonpanossa on esillä pankkiunionin tilannekatsaus. Euroryhmän laajennetussa kokoonpanossa on esillä euroalueen kilpailukykyä koskevan työn viimeisteleminen sekä pääomamarkkinaunioni.

Asialista:

1. Asialistan hyväksyminen
2. (mahd.) A-kohtien hyväksyminen

Lainsäädäntöasiat

3. Arvonlisäverotuksen nykyaikaistaminen digiaikana (digiajan alv) s. 5
 - a) Direktiivin muuttaminen arvonlisäverosääntöjen mukauttamiseksi digiaikaan
= Yleisnäkemys
 - b) Asetuksen muuttaminen digiajan edellyttämien alv-alan hallinnollista yhteistyötä koskevien järjestelyjen osalta
= Poliittinen yhteisymmärrys
4. Muut asiat
Tilannekatsaus vireillä oleviin rahoituspalvelualan lainsäädäntöhankkeisiin
= Puheenjohtaja tiedottaa

Ei-lainsäädäntöasiat

5. Arvonlisäverotuksen nykyaikaistaminen digiaikana (digiajan alv) / Täytäntöönpano-asetuksen muuttaminen tiettyjä ALV-järjestelmiä koskevien tietovaatimusten osalta
= Poliittinen yhteisymmärrys
6. Taloudellinen elpyminen Euroopassa s. 10
 - a) Elpymis- ja palautumistukivälineen toimeenpano
= Tilannekatsaus
 - b) Elpymis- ja palautumistukivälineen mukaiset neuvoston täytäntöönpanopäätökset
= Hyväksyminen
7. Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen talous- ja rahoitusvaikutukset s. 14
= Näkemystenvaihto
8. Euroopan finanssipoliittisen komitean vuosiraportti 2024 s. 20
= Näkemystenvaihto
9. Päätelmät EU:n tilastoista s. 24
= Hyväksyminen
10. G20-maiden valtiovarainministerien ja keskuspankkien pääjohtajien 23-24.lokakuuta 2024 pidetyn kokouksen seuranta s. 27
= Puheenjohtaja ja komissio tiedottavat / Näkemystenvaihto

11. Muut asiat

Maanantai 4.11.

11.00 Makrotaloudellinen dialogi (MEDPOL)

15.00 Euroryhmä s. 31

16.30 Euroryhmän laajennettu kokoonpano s. 33

Tiistai 5.11.

8.30 Ministeritason dialogi EFTA-maiden kanssa
Improving Competitiveness in the Long Term – Taking on the Challenges of
Demographics and Productivity

9.30 Aamiainen
Draghin raportin verotukselliset aspektit

11.00 Ecofin-neuvosto

ECOFIN-neuvosto 5.11.2024, Bryssel; 3. Komission ehdotukset arvonlisäverotuksen nykyaikaistamiseksi digiaikana (digiajan alv)

Kokous

Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto /ECOFIN) 5.11.2024, Bryssel

Eduskuntatunnus

U 103/2022 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Ecofin-neuvostossa on tavoitteena saavuttaa neuvoston yleisnäkemyksensä lainsäädäntöehdotuksesta.

Komissio antoi joulukuussa 2022 direktiivi- ja asetusehdotukset, joilla nykyaikaistettaisiin arvonlisäverojärjestelmää siten, että arvonlisäverosäännöt soveltuisivat entistä paremmin liiketoimintaan digiaikana. Ehdotus sisältää kolme osa-aluetta: digitaalinen alv-raportointi ja sähköinen laskutus (*digital reporting requirements, DRR*), alustatalouden alv-säännöt (*platform economy*) sekä EU:n yhteinen alv-rekisteröinti (*single VAT registration, SVR*).

Asian käsittely neuvoston työryhmässä on aloitettu 12.12.2022 ja sitä on käsitelty useissa neuvoston välillisen verotuksen työryhmän kokouksissa vuosien 2023 ja 2024 aikana. Asiaa on käsitelty korkean tason verotyöryhmässä 2.5.2024, 11.6.2024 ja 24.10.2024 sekä Coreperissä 20.11.2023, 8.5.2024 ja 11.6.2024. Asiaa on tarkoitus käsitellä Coreperissä 30.10.2024.

Ehdotuksia on käsitelty Ecofin-neuvostossa 21.6.2024. Jäsenvaltioiden suuri enemmistö tukee ehdotuksia. Yksi jäsenvaltio ei kesäkuun Ecofin-neuvostossa ollut valmis hyväksymään alustatalouden alv-sääntöjä koskevaan osioon sisältyvää ehdotusta oletetun suorittajan mallista, jolla kasvatettaisiin alustojen roolia arvonlisäveron kantamisessa. Puheenjohtaja on laatinut viimeisimmän kompromissiehdotuksen 24.10.2024. Sitä ei ole käsitelty neuvoston työryhmässä.

Suomen kanta

Suomen kannat komission alkuperäiseen ehdotukseen on määritelty kirjelmässä U 103/2022 vp, jossa todetaan mm. seuraavaa:

Valtioneuvosto tukee ehdotusten tavoitetta nykyaikaistaa arvonlisäverojärjestelmää siten, että arvonlisäverosäännöt soveltuvat entistä paremmin liiketoimintaan digiaikana. Tavoite hyödyntää digitaalitekniologioiden tarjoamia mahdollisuuksia veropetosten torjunnassa on kannatettava. Valtioneuvosto pitää tärkeänä myös tavoitetta yksinkertaistaa arvonlisäverojärjestelmää ja vähentää yritysten hallinnollisia kustannuksia.

Suomi voi hyväksyä puheenjohtajan kompromissiehdotuksen.

Pääasiallinen sisältö

Tausta ja tavoite

Ehdotusten tarkoituksena on nykyaikaistaa, selkeyttää ja yksinkertaistaa alv-sääntöjä EU:ssa. Komission mukaan alv-järjestelmästä on tullut petoksille altis sekä monimutkainen yrityksille. Alv-järjestelmässä ei ole vielä täysimääräisesti hyödynnetty teknologian kehityksen mukanaan tuomia mahdollisuuksia. Uusien digitaalisten ratkaisujen avulla voidaan puuttua alv-vajeeseen entistä tehokkaammin. Samalla niiden avulla voidaan yksinkertaistaa alv-velvoitteita ja pienentää näistä yrityksille aiheutuvia kustannuksia. Ehdotuksilla pyritään myös vastaamaan alustatalouden alv-haasteisiin. Ehdotusten tavoitteena on nykyaikaistaa alv-raportointivelvoitteita ja helpottaa sähköistä laskutusta, päivittää alustatalouden arvonlisäverosäännöksiä ja siirtyä yhteiseen arvonlisäverovelvolliseksi rekisteröintiin EU:ssa.

Sääntelyn pääpiirteet

Digitaalinen alv-raportointi ja sähköinen laskutus

Ehdotuksilla otettaisiin käyttöön yhdenmukainen liiketoimikohtainen alv-raportointi EU:ssa rajat ylittävissä yritysten välisissä liiketoimissa. Tämä digitaalinen raportointi perustuisi pakolliseen sähköiseen laskutukseen. Samalla luovutettaisiin yhteenvetoilmoituksista. Puheenjohtajan kompromissiehdotuksen mukaan tiedot raportoitaisiin samalla hetkellä, kun sähköinen lasku annetaan. Raportointivelvollisuus koskisi myyjän lisäksi ostajaa, koska arvonlisäveropetosten torjunnassa olisi tärkeää voida verrata myyjän ilmoittamia tietoja ostajan ilmoittamiin tietoihin. Kompromissiehdotuksen mukaan jäsenvaltioilla olisi kuitenkin mahdollisuus halutessaan olla soveltamatta ostajan raportointivelvollisuutta. Ostajan tulisi raportoida tiedot viimeistään viiden päivän kuluttua laskun vastaanottamisesta.

Raportoinnin pohjana käytettäisiin rakenteista sähköisessä muodossa olevaa laskua. Standardina olisi yhteinen eurooppalainen sähköisen laskutuksen standardi. Tämän standardin mukaiset laskut tulisi hyväksyä kaikissa jäsenvaltioissa. Kompromissiehdotuksen mukaan lasku olisi annettava viimeistään kymmenen päivän kuluttua verotettavasta tapahtumasta. Laskuista raportoitaisiin verohallinnolle tietyt valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot, eikä tätä enempää saisi jäsenvaltiokohtaisesti vaatia.

Jäsenvaltioille annettaisiin mahdollisuus ottaa liiketoimikohtainen raportointi käyttöön myös kotimaisissa tilanteissa. Jäsenvaltion sisäisten raportointivelvoitteiden tulisi vastata pääpiirteiltään Yhteisön sisäisiä liiketoimia koskevia digitaalisia raportointivaatimuksia. Jäsenvaltiot voisivat hyväksyä kotimaan kaupassa eurooppalaisen sähköisen laskutuksen standardin lisäksi myös muita laskumuotoja. Niiden jäsenvaltioiden, joilla on jo käytössä kansallinen liiketoimikohtainen raportointi, tulisi kompromissiehdotuksen mukaan mukauttaa jäsenvaltion sisäiset raportointivelvoitteet yhteensopiviksi Yhteisön sisäisiä liiketoimia koskevien raportointivaatimusten kanssa vuoteen 2035 mennessä.

Komissio ehdottaa uutta keskitettyä sähköistä arvonlisäverotietojärjestelmää (VIES-keskusjärjestelmä), jotta liiketoimikohtaisesti raportoidut tiedot rajat ylittävistä liiketoimista olisivat tehokkaasti jäsenvaltioiden verohallintojen saatavilla ja voitaisiin helpottaa analyysien tekoa ja tietojen ristikkäistarkastuksia EU:ssa. Jäsenvaltioille asetettaisiin velvoite välittää tietoja VIES-keskusjärjestelmään.

Alustatalouden alv-säännöt

Alustojen roolia arvonlisäveron kantamisessa vahvistettaisiin erityisesti silloin, kun ne mahdollistavat lyhytaikaisten majoituspalvelujen tai maanteitse tapahtuvan henkilökuljetuspalvelujen myynnin. Ehdotuksen mukaan sähköisen rajapinnan, kuten markkinapaikan, alustan tai portaalin, ylläpitäjän katsottaisiin tietyin ehdoin ostavan majoitus- tai henkilökuljetuspalvelun myyjältä ja myyvän sen edelleen ostajalle. Menettelyä sovellettaisiin silloin, kun lyhytaikaisen majoituspalvelun tai henkilökuljetuspalvelun varsinainen myyjä on muu kuin verovelvollinen, kuten yksityishenkilö tai vähäisen liiketoiminnan harjoittaja (pienyrittäjä). Puheenjohtajan kompromissiehdotuksen mukaan pienyrityksiä koskevaa poikkeusta soveltavilla jäsenvaltioilla olisi laaja liikkumavara määrittää, millä edellytyksillä poikkeusta voitaisiin soveltaa jäsenvaltion alueella. Edellytysten ei kuitenkaan tulisi aiheuttaa kohtuutonta hallinnollista taakkaa alustoille tai alustojen kautta palveluja myyville yrityksille. Alustan ylläpitäjä tilittäisi arvonlisäveron sen kautta tapahtuvasta majoitus- tai henkilökuljetuspalvelun myynnistä. Lyhytaikaisena majoituspalveluna pidettäisiin majoituksen keskeytyksetöntä vuokrausta enintään 30 yön ajaksi. Alustojen suorittamien palvelujen myyntimaasäännöksiä selkeytettäisiin siten, että alustan suorittaman palvelun verotuspaikka olisi siinä valtiossa, jossa alustan kautta myyty palvelu verotetaan.

EU:n yhteinen alv-rekisteröinti

Rajat ylittävässä kuluttajakaupassa käytettävien arvonlisäveron yhden yhteyspisteen rekisteröinti-, ilmoitus- ja maksujärjestelmien (erityisjärjestelmät) soveltamisalaa laajennettaisiin ja erityisjärjestelmien toimivuutta parannettaisiin. Erityisjärjestelmän kautta voisi jatkossa ilmoittaa myös yritysten omien tavaroiden siirrot jäsenvaltiosta toiseen. Lisäksi käännetyn verovelvollisuuden soveltamisalaa laajennettaisiin, jolloin alv-rekisteröitynyt ostaja suorittaisi veron verotusvaltioon sijoittautumattoman myyjän puolesta. Nämä toimenpiteet yhdessä vähentäisivät merkittävästi tarvetta alv-rekisteröityä useassa EU-maassa ja vähentäisivät siten yritysten hallinnollista taakkaa.

Ehdotuksessa esitetään myös toimenpiteitä, joilla edistettäisiin alv-sääntöjen noudattamista ja viranomaisten valvontamahdollisuuksia maahantuotavien tavaroiden etämyynissä. Ennen tuontia tapahtuvaa tietojen vaihtoa myyjän tai sähköisen rajapinnan ylläpitäjän sekä tulliviranomaisten välillä kehitettäisiin, jotta voitaisiin paremmin turvata maahantuotavien tavaroiden etämyynissä sovellettavan erityisjärjestelmän (tuontijärjestelmä, IOSS-järjestelmä) toimintaa. Lisäksi ehdotetaan toimenpiteitä, joilla parannettaisiin tulliviranomaisten mahdollisuutta saada valvonnassa tarvittavia tietoja. Puheenjohtajan kompromissiehdotuksessa ehdotetaan, että alustoja koskevasta tuontijärjestelmän käytön pakollisuudesta luovutaan. Keskustelua vaihtoehtoisista tavoista lisätä tuontijärjestelmän käyttöä jatkettaisiin tullireformia koskevien ehdotusten käsittelyn yhteydessä.

Voimaantulo

Ehdotetut toimenpiteet otettaisiin käyttöön vaiheittain pääosin aikavälillä 2027–2030.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Arvonlisäverodirektiiviä 2006/112/EY ja hallinnollisen yhteistyön asetusta (EU) N:o 904/2010 koskevat ehdotukset perustuvat Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 113 artiklaan. Täytäntöönpanoasetusta (EU) N:o 282/2011 koskeva ehdotus perustuu arvonlisäverodirektiivin 397 artiklaan. Ehdotusten hyväksyminen edellyttää jäsenvaltioiden yksimielisyyttä.

Arvonlisäverodirektiiviä koskevassa ehdotuksessa komissiolle esitetään siirrettäväksi säädösvaltaa (täytäntöönpanosäädös). Täytäntöönpanosäädöksellä turvattaisiin tuontijärjestelmän toimintaa. Komissio vahvistaisi täytäntöönpanosäädöksellä toimenpiteet, joilla torjuttaisiin tietyn tyyppisiä veropetoksia muun muassa siten, että tuontijärjestelmää käyttävälle verovelvolliselle annettuun yksilölliseen arvonlisäverotunnisteseen (IOSS-tunniste) yhdistettäisiin tuotuun tavaraan liittyvä lähetyskohtainen numero. Ehdotuksessa komissiolle esitetty valta antaa täytäntöönpanosäädös perustuu SEUT 291 artiklaan.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Asian esittelijä Euroopan parlamentissa on Olivier Chastel, talous- ja raha-asioiden valiokunta. Euroopan parlamenttia on kuultu ja sen lausunnosta äänestettiin täysistunnossa 22.11.2023.

Kansallinen valmistelu

Valtiovarainministeriö
EU9-jaosto (verotus) kirjallinen menettely 9.–11.1.2023
EU-ministerivaliokunta, kirjallinen menettely 30.10. – 1.11.2024

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta kirjallinen menettely 1.11.2024

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Direktiiviehdotuksen toimeenpano edellyttäisi kansallisia lainsäädäntötoimia. Direktiivin säännökset olisi täytäntöön pantava arvonlisäverotusta koskevaan lainsäädäntöön. Ehdotetut täytäntöönpanoasetuksen ja hallinnollista yhteistyötä koskevan asetuksen muutokset olisivat velvoittavia ja sellaisinaan jäsenvaltioissa sovellettavia.

Direktiiviehdotus ei sisällä Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvia asioita.

Taloudelliset vaikutukset

Direktiiviehdotukseen sisältyy komission arvio, jonka mukaan ehdotettujen muutosten nettohyödyt olisivat koko EU:n tasolla 172–214 miljardia euroa vuosina 2023–2032. Suhteutettuna Suomen talouden kokoon tämä tarkoittaisi arviolta 3–4 miljardia euroa vuosina 2023–2032. Vaikutukset Suomen osalta voivat kuitenkin olla pienemmät, kun otetaan huomioon esimerkiksi alv-vajeen vähäisyys Suomessa verrattuna muihin jäsenvaltioihin. Komissio ei ole arvioinut ehdotusten vaikutuksia jäsenvaltioittain. Kansallisista vaikutuksista ei ole mahdollista antaa tässä vaiheessa tarkkaa euromääräistä arviota. Vaikutusarviota pyritään tarkentamaan kansallisen jatkovalmistelun aikana.

Sisämarkkinoiden digitaalinen raportointivelvollisuus aiheuttaisi yrityksille ja verohallinnoille kertaluontoisia sekä jatkuvia tietojärjestelmä- ja muita hallinnollisia

kustannuksia. Digitaalinen raportointivelvollisuus voisi myös vähentää yritysten hallinnollisia kustannuksia, kun siirrytään yhdenmukaiseen sähköiseen laskutukseen EU:ssa. Myös yhteenvedoilmoitusten poistuminen osaltaan keventäisi yritysten hallinnollista taakkaa. Digitaalinen raportointivelvollisuus ja arvonlisäverovelvollisuuden siirtäminen alustoille helpottaisi verovalvontaa ja lisäisi alv-velvoitteiden noudattamista. Suomen verotulot kasvaisivat, kun veropohja laajentuisi alustataloutta koskevien muutosten vuoksi. Muutosten arvioidaan lisäävän kilpailuneutraliteettia. Alv-rekisteröintiin ehdotetut muutokset vähentäisivät yritysten hallinnollista taakkaa, kun niiden ei tarvitsisi rekisteröityä useaan jäsenvaltioon ja tekisivät siten arvonlisäverovelvoitteiden noudattamisesta helpompaa etenkin pk-yrityksille.

Kirjelmässä U 103/2022 vp on kuvattu tarkemmin komission arvioita ehdotusten taloudellisista vaikutuksista.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Puheenjohtajan muistio 12679/24, 18.10.2024

Puheenjohtajan kompromissiehdotukset 14409/24, 14410/24 ja 14411/24, 25.10.2024

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/VO, erityisasiantuntija Pauliina Pitkänen, p. 02955 30395,
 pauliina.pitkanen@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/1533/2022
 EU/1532/2022
 EU/1531/2022
 EU/8/2024

ECOFIN-neuvosto 5.11.2024, Bryssel; 6. Taloudellinen elpyminen Euroopassa

Kokous

Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto (ECOFIN) 5.11.2024, Bryssel

Eduskuntatunnus

E 77/2021 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Asiakohdassa saadaan tilannekatsaus elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF) toimeenpanoon sekä hyväksytään Tšekin ja Alankomaiden elpymis- ja palautumissuunnitelmien päivitykset.

Suomen kanta

Suomi ottaa asian tiedoksi.

Elpymisväline oli poikkeuksellinen ja kertaluonteinen ratkaisu, eikä järjestely toimi ennakkotapauksena. Suomi ei hyväksy vastaavan järjestelyn toistamista tai muuttamista pysyväisluonteiseksi.

Valtioneuvosto on antanut eduskunnalle selvityksen E 77/2021 vp kansallisia elpymis- ja palautumissuunnitelmia koskevien täytäntöönpanopäätösten hyväksynnästä neuvostossa. Valtioneuvosto voi hyväksyä neuvoston täytäntöönpanopäätöksellä jäsenvaltioiden kansalliset elpymis- ja palautumissuunnitelmat, jotka sen arvion mukaan täyttävät RRF-asetuksen vaatimukset selvityksessä täsmennetyin tavoin.

Valtiovarainministeriön arvion perusteella voidaan katsoa Tšekin ja Alankomaiden päivitettyjen elpymis- ja palautumissuunnitelmien täyttävän RRF-asetuksen vaatimukset valtioneuvoston selvityksessä E 77/2021 vp täsmennetyin tavoin.

Pääasiallinen sisältö

Tilannekatsaus

Elpymis- ja palautumistukivälineestä (RRF) on tähän mennessä jaettu rahoitusta 173,9 mrd. euroa avustuksina ja 94,7 mrd. euroa lainoina.

Komissio julkaisi 10.10.2024 elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF) toimeenpanoa koskevan vuosiraportin. Vuosiraportin mukaan RRF:n avulla on edistetty merkittävästi jäsenvaltioiden uudistuksia ja investointeja ja RRF:n suoritusperusteinen malli on ollut

toimiva. Lisäksi REPowerEU-suunnitelman avulla on tapahtunut merkittävää edistystä irrottautumisesta venäläisestä fossiilisesta polttoaineesta.

RRF:n toimeenpanossa oli hieman viivästyksiä vuoden 2023 ensimmäisellä puolikkaalla, liittyen erityisesti REPowerEU-lukujen lisäämiseen. Toimeenpano on kiihtynyt edellisen, syksyllä 2023 julkaistun vuosiraportin jälkeen: silloin tukivälineestä oli jaettu 153,4 mrd. euroa, joka on noin 58 prosenttia tämän hetken tilanteesta. Elokuun 2024 loppuun mennessä avustusmuotoisesta tuesta oli jaettu 48 prosenttia, lainojen kohdalla lukema oli hieman yli 30 prosenttia.

Ruotsi ja Unkari ovat ainoita jäsenvaltioita, jotka eivät olleet lähettäneet yhtäkään maksupyyntöä elokuun 2024 loppuun mennessä. Eniten maksupyyntöjä lähettäneet jäsenvaltiot olivat Italia (6 lähetettyä maksupyyntöä), Kroatia (5) ja Portugali (5). Elokuun 2024 loppuun mennessä kaikki jäsenvaltiot olivat päivittäneet suunnitelmiaan ainakin kerran, ja 26 jäsenvaltiota oli lisännyt suunnitelmaansa REPowerEU-luvun.

Maksatusten osittaisen pidättämisen mahdollisuutta on hyödynnetty enenevässä määrin. Raportissa todetaan, että osittaiset maksatukset ovat nopeuttaneet maksatuksia ja tarjonneet jäsenvaltioille joustavuutta, sillä viivästykset yksittäisten (väli)tavoitteiden saavuttamisessa eivät estä koko maksatuksen saamista ajallaan.

Raportissa esitellään myös helmikuussa 2024 julkaistun puoliväliarvion keskeisiä löydöksiä. Arvion mukaan RRF on edistänyt EU:n taloudellista elpymistä pandemian jälkeen ja RRF:llä on myös keskeinen rooli unionin yhteisten painopisteiden tukemisessa. Arviossa tunnistetaan jäsenvaltioille koitua hallinnollinen taakka ja viitataan muun muassa joidenkin jäsenvaltioiden näkemykseen hallinto- ja valvontamenettelyiden yksinkertaistamisen tarpeesta. Osaltaan reaktiona puoliväliarvion huomioihin komissio julkaisi heinäkuussa 2024 päivitetyn ohjeistuksen, joka sisälsi joitain yksinkertaistuksia RRF:n toimeenpanoon. Päivitetty ohjeistus käsitteli suunnitelmien päivityksen mahdollisuutta tilanteessa, jossa toimenpiteelle tunnistetaan hallinnollista taakkaa vähentävä vaihtoehtoinen toteutustapa. Siinä selitettiin lisäksi, minkälaisissa tilanteissa operatiivisia järjestelyitä ei ole välttämätöntä päivittää suunnitelman päivityksen jälkeen ja yksinkertaistettiin hieman raportointivaatimuksia.

RRF:n piirissä raportoivat yhteiset indikaattorit osoittavat, että tukivälineen avulla on saavutettu merkittäviä tuloksia. Toimenpiteiden ansiosta on esimerkiksi säästynyt 34 miljoonaa megawattituntia sähköä, 15 miljoonaa kotia on saanut mahdollisuuden käyttää korkeanopeuksista internet-yhteyttä, 800 000 yritystä on saanut rahallista tai muuta tukea ja yli 3 miljoonaa ihmistä on saanut koulutusta RRF:n kautta rahoitetusti.

Komissio toteaa, että jäsenvaltioissa on saavutettu merkittävää edistystä RRF:n kaikkien kuuden pilarin osalta. Yrityksiä on suoraan tuettu noin 82 miljardilla eurolla, joten tukivälineen kautta on merkittävästi edistetty Euroopan kilpailukykyä.

Tšekin elpymis- ja palautumissuunnitelman päivitys

Tšekki toimitti päivitetyn elpymis- ja palautumissuunnitelmansa komission arvioitavaksi 13.9.2024. Komissio julkaisi ehdotuksensa neuvoston täytäntöönpanopäätökseksi 16.10.2024.

Tšekin suunnitelman päivitys on kohtalaisen kevyt ja perustuu RRF-asetuksen 21 artiklan mukaisiin objektiivisiin olosuhteisiin, jotka ovat vaikuttaneet suunnitelman toimeenpanoon. Päivitys koskee 40 toimenpidettä. Niistä 22 kohdalla Tšekki esittää ns. parempaa vaihtoehtoista toteutustapaa, jotta toimien alkuperäinen kunnianhimon taso saadaan säilytettyä. 11 toimenpiteen kohdalla muutoksia tehdään hallinnollisen taakan

vähentämiseksi. Viidessä toimenpiteessä jonkin (väli)tavoitteen saavuttaminen ei ole enää mahdollista objektiivisten syiden takia. Näitä objektiivisia syitä ovat muun muassa kilpailuviranomaisen toimien aiheuttamat viivästyksset julkisiin hankintoihin sekä ennakoitua matalampi kysyntä kilpaillulle rahoitukselle. Neljästä tavoitteesta vapautuu yllä kuvattujen muutosten kustannusvaikutuksen myötä rahoitusta. Vapautuva rahoitus siirretään kahteen toimenpiteeseen, joiden toimeenpanoa laajennetaan.

Lisäksi Tšekin suunnitelmaan tehdään päivityksessä joitain teknisiä korjauksia.

Alankomaiden elpymis- ja palautumissuunnitelman päivitys

Alankomaat toimitti päivitetyn elpymis- ja palautumissuunnitelmansa komission arvioitavaksi 16.9.2024, ja komissio julkaisi ehdotuksensa neuvoston täytäntöönpanopäätökseksi 14.10.2024.

Alankomaiden suunnitelman päivitys perustuu niin ikään RRF-asetuksen 21 artiklassa tarkoitettuihin objektiivisiin olosuhteisiin. Alankomaat tekee muutoksia 16 toimenpiteeseen. Niistä neljän kohdalla muutosten perusteluna on paremman vaihtoehtoisen toteutustavan löytäminen alkuperäisen kunnianhimon tason säilyttämiseksi. 11 toimenpiteen kohdalla tehdään muutoksia, koska on tunnistettu parempi vaihtoehtoinen toimintatapa, joka vähentää hallinnollista taakkaa. Yksi investointitoimenpiteen tavoite ei ole enää saavutettavissa johtuen markkinakehitysten vaikutuksesta kysyntään, minkä takia tavoitetta lasketaan hieman.

Lisäksi Alankomaiden suunnitelmaan tehdään yksi tekninen korjaus.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

Komissio on säännöllisesti Euroopan parlamentin kuultavana elpymis- ja palautumistukivälineen toimeenpanosta.

Kansallinen valmistelu

Valtiovarainministeriö
EU-ministerivaliokunta, kirjallinen menettely 30.10. – 1.11.2024

Eduskuntakäsittely

Suuren valiokunnan kirjallinen menettely 1.11.2024

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

Suomi lähetti toisen maksupyyntönsä komissiolle 11.10.2024. Maksupyyntö perusteena on 23 saavutettua välitavoitetta ja 4 saavutettua tavoitetta. Maksupyyntö kokonaissuuruus on nettona noin 378 miljoonaa euroa ja komissiolla on pääsääntöisesti kaksi kuukautta aikaa tehdä arvionsa.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Ehdotus NEUVOSTON TÄYTÄNTÖÖNPANOPÄÄTÖS Alankomaiden elpymis- ja palautumissuunnitelmasta tehdyn arvion hyväksymisestä 4 päivänä lokakuuta 2022 annetun täytäntöönpanopäätöksen (EU) (ST 12275/22 INIT; ST 12275/22 ADD 1) muuttamisesta

Ehdotus NEUVOSTON TÄYTÄNTÖÖNPANOPÄÄTÖS Tšekin elpymis- ja palautumissuunnitelmasta tehdyn arvion hyväksymisestä 8 päivänä syyskuuta 2021 annetun täytäntöönpanopäätöksen (EU) (ST 11047/21 INIT; ST 11047/21 ADD 1; ST 11047/21 COR 1) muuttamisesta

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/EUS, finanssiasiantuntija Elina Rauvala, p. +358 295 530 089
VM/EUS, finanssiasiantuntija Jonne Lehtimäki, p. +358 295 530 522

VAHVA-tunnus

EU/149/2024
EU/8/2024

Liitteet -**Viite** -

24.10.2024

ECOFIN-neuvosto 5.11.2024, Bryssel; 7. Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen talous- ja rahoitusvaikutukset

Kokous

Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto (ECOFIN) 5.11.2024, Bryssel

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Talous- ja rahoitusasioiden neuvoston (ECOFIN) 5.11.2024 kokouksessa on tarkoitus keskustella Venäjän hyökkäyssodan talous- ja rahoitusvaikutuksista EU:ssa ja sen jäsenvaltioissa. Komissio antaa tilannekatsauksen.

Suomen kanta

Suomi korostaa, että EU:n vahvaa poliittista, taloudellista ja sotilaallista tukea Ukrainalle sekä materiaaliapua ja humanitaarista apua Ukrainaan tulee jatkaa ja lisätä. (UTP 41/2023 vp). Valtioneuvosto sitoutuu voimakkaasti tukemaan Ukrainaa ja sen jälleenrakentamista (E 17/2023 vp, U 36/2023 vp).

Suomen kantoja liittyen Ukrainan tukivälineeseen on määritelty valtioneuvoston selvityksissä E 17/2023 vp. ja U 36/2023 vp., Venäjään kohdistettuihin pakotteisiin selvityksissä UTPJ 59/2022 vp. ja UTPJ 2/2024 vp. sekä UTPJ 17/2024 vp., Venäjän pysäytettyihin varoihin selvityksissä UTP 54/2023 vp. ja UTP 12/2024 vp., Ukrainan rahoitukseen tulevaan MFF-kehykseen liittyen selvityksessä E 31/2024 vp., lainayhteistyömekanismiin ja MFA-lainaan selvityksessä E 56/2024 vp. sekä pakoteregiiimin muuttamiseen UTP-kirjeessä EU/928/2024-UM-2.

Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon mukaisesti Suomi pitää tärkeänä, että EU:ssa ja G7:ssä löydetään ratkaisu Venäjän jäädytettyjen varojen hyödyntämisestä Ukrainan tukemiseksi kansainvälisen oikeuden mukaisella tavalla. Suomi edistää aktiivisesti asian jatkotyöstöä niin EU:n kuin muidenkin kansainvälisten kumppanien kanssa.

Suomi pitää tärkeänä, että EU:n lisäksi nyt perustettavaan Ukrainan lainoja koskevaan yhteistyömekanismiin osallistuisi kumppanimaita erityisesti G7-ryhmästä. (E 56/2024 vp.)

Suomi suhtautuu avoimesti erilaisiin vaihtoehtoihin rajoittavien toimenpiteiden uusimissyklin pidentämisestä. Suomi kuitenkin ensisijaisesti kannattaa ulkoasiainedustajan ja komission nyt esittämää mallia. (UTP-kirje 4.10.2024)

Pääasiallinen sisältö

Venäjän keskuspankin pysäytettyjen varojen ylimääräisten tuottojen käyttö

EU-jäsenmaat saavuttivat sovun Ukrainan lainayhteistyömekanismin perustamisesta ja poikkeuksellisen makrotaloudellisen rahoitusavun (MFA) antamiseksi Ukrainalle 9.10.2024 Coreperissa. Asetusehdotuksella vastataan Ukrainan lisääntyneisiin rahoitustarpeisiin. Lainayhteistyömekanismi hyödyntää Venäjän keskuspankin pysäytettyjen varojen ylimääräisiä tuottoja ja nämä mekanismiin ohjatut varat osoitettaisiin Ukrainan käyttöön ja niillä maksettaisiin takaisin EU:n ja G7-kumppanimaiden bilateraalitylainoja. Takaisinmaksut jaetaan lainantajien myöntämien lainojen pääoman suhteessa. Lainayhteistyömekanismi on suuruudeltaan 45 miljardia euroa, josta EU:n osuus on enintään 35 miljardia euroa. Euroopan parlamentti hyväksyi ehdotuksen 22.10.2024, minkä jälkeen ehdotus hyväksyttiin virallisesti neuvoston kirjallisessa menettelyssä 23.10.2024. EU:n antaman MFA-lainan lopullinen määrä voi pienentyä G7-kumppaneiden panostuksista riippuen, jos lainamekanismille asetettu 45 miljardin euron raja ylittyisi.

Lainayhteistyömekanismia koskevan ehdotuksen taustalla on G7-maiden huippukokouksessa kesäkuussa 2024 Italian Apuliassa saavutettu yhteisymmärrys Ukrainalle annettavasta noin 45 miljardin euron lainamuotoisesta tuesta EU- ja G7-maiden lainoja koskevan nk. ERA-aloitteen (Extraordinary Revenue Acceleration) puitteissa ja, jonka takaisinmaksuun käytettäisiin Venäjän pysäytettyjen varojen tuottoja. G7-valtiovarainministerit pääsivät 25.10.2024 sopuun ERA-aloitteen operationalisoinnista ja hyväksyivät sitä koskevat periaatteet sekä tekniset yksityiskohdat. G7-julkilausumassa 25.10.2024 vahvistetaan G7-maiden sitoutuminen 45 mrd. euron ERA-aloitteeseen. Julkilausuman mukaan Venäjän pysäytettyjen varojen tuottojen jakelu tapahtuu lainayhteistyömekanismin kautta. ERA-aloitteen teknisistä yksityiskohdista on julkaistu erillinen asiakirja, jossa ilmoitetaan G7-maiden osuudet ERA-aloitteesta niiden omissa valuutoissa. Alustavien ja vielä vahvistamattomien valuuttamuunnosten mukaan Yhdysvallat osallistuisi ERA-aloitteeseen noin 18 mrd. eurolla, Kanada noin 3,3 mrd. eurolla, Japani noin 3 mrd. eurolla ja Iso-Britannia noin 2,7 mrd. eurolla. G7-maiden osuus yhteensä 45 mrd. euron lainayhteistyömekanismista olisi noin 27 mrd. euroa. Näin ollen EU:n MFA-lainan osuudeksi jäisi arviolta noin 18 mrd. euroa.

Coreper hyväksyi 9.10.2024 myös ehdotuksen nk. step 2 -säädösten muutoksista, joiden myötä 95 % Venäjän keskuspankin pysäytettyjen varojen ylimääräisistä tuotoista on tarkoitus ohjata EU:n budjetista suunnattaviin ohjelmiin lainayhteistyömekanismin kautta ja 5% Euroopan rauhanrahastoon vuodesta 2025 alkaen. Myös nämä ehdotukset hyväksyttiin virallisesti neuvoston kirjallisessa menettelyssä 23.10.2024.

Samaan asiakokonaisuuteen liittyy myös ehdotus pakoteregiiimin uusintasyklin muuttamisesta siltä osin kuin se koskee Venäjän keskuspankin pysäytettyjä varoja. Uusintasykli pidennettäisiin nykyisestä kuudesta kuukaudesta 36 kuukauden sykliin. Puheenjohtajavaltio Unkari siirsi asian käsittelyn marraskuulle.

Ukrainan tukivälineen toimeenpano

Neuvosto hyväksyi 14.5.2024 täytäntöönpanopäätöksen, jolla hyväksyttiin komission myönteinen arvio Ukraina-suunnitelmasta. Hyväksymisen jälkeen voitiin edetä Ukrainan tukivälineen maksatuksiin. Komissio on tähän mennessä maksanut Ukrainan tukivälineestä 12,2 miljardia euroa Ukrainalle. Saadakseen toisen kvartaalimaksun tukivälineestä Ukrainan tulee toimeenpanna suunnitelman seuraavat yhdeksän uudistusta. Mikäli komissio antaa myönteisen arvion uudistusten toimeenpanosta ja neuvosto hyväksyy sen pohjalta täytäntöönpanopäätöksen, Ukraina saa seuraavan

tukierän 4,1 mrd. euroa tukivälineestä ennen vuoden loppua. Ukraina-suunnitelman mukaisesti tukivälineestä suoritettavat maksut pienentyvät merkittävästi vuoden 2025 aikana. Uusi lainayhteistyömekanismi ja MFA-laina täydentäisivät Ukrainalle vuonna 2025 annettavaa rahoitustukea.

Ukrainan tukivälineen pilariin II kuuluvan Ukrainan investointikehyksen (UIF) alla allekirjoitettiin ensimmäiset 1,4 mrd. euron sopimukset kumppanipankkien kanssa houkuttelemaan lisää yksityisen sektorin investointeja Ukrainaan. UIF:n puitteissa avataan ensimmäinen avoin haku vuoden 2024 loppupuolella. Se tulee olemaan avoin ainakin vuoden ajan eikä siinä ole sektorikohtaisia kategorioita.

Euroopan rauhanrahasto

Ulkoasianneuvosto päätti 18.3.2024 perustaa Ukrainan avustusrahaston (UAF) Euroopan rauhanrahaston (EPF) yhteyteen ja korottaa rauhanrahaston rahoituskattoa 5 mrd. eurolla, joka varataan Ukrainalle. Samansuuruisia vuotuisia korotuksia voitaisiin jatkaa aina vuoteen 2027 saakka neuvoston poliittisella ohjauksella, eli yhteensä 20 mrd. euroa ulkosuhdehallinnon alkuperäisen ehdotuksen mukaan. Euroopan rauhanrahaston EPF:n kautta annettava tuki Ukrainalle on jumiutunut, pääasiassa Unkarin vastustuksen vuoksi. Euroopan ulkoasianhallinto on 4.10.2024 esittänyt vapaaehtoiseen rahoitusosuuteen (*voluntary financial contributions*, "VFC") perustuvaa järjestelyä jumiutuneen tilanteen kiertämiseksi.

EU:n ulkosuhdehallinnon esittämän järjestelyn ajatuksena on, että EU-jäsenmaat antaisivat jokainen yksitellen vapaaehtoisen rahoitusosuuden Ukrainalle. VFC:llä voitaisiin mobilisoida käytettävissä olevia jäsenmaiden jo hyväksymiä EPF-varoja, joita on allokoitu Ukrainan sotilaalliseen tukeen 6,6 mrd. euron arvosta. Suomella ei ole vielä virallista kantaa asiaan.

Pysäytettyjen varojen tuotoista UAF/EPF:lle ohjattavat varat eivät kuulu EPF:n tavallisen palautus/korvausmekanismin piiriin, vaan ne menevät suoraan aseelliseen tukeen. Pysäytetyistä varoista kertyviä tuottoja, joita on EU neuvoston 21.5.2024 päätöksen mukaan ohjattu EPF:n kautta 90 % (pääöstä on sittemmin muutettu siten, että prosentti jatkossa on 5 % kts. yllä) on tehty päätös 1,4 mrd. euron osalta. Toinen erä eli n. 2 mrd. euroa on tulossa vasta maaliskuussa 2025 käyttöön.

IMF:n tukiohjelma ja Ukrainan rahoitustarpeet

IMF toteutti syyskuun alkupuolella viidennen Ukrainan tukiohjelman (*Extended Fund Facility Arrangement for Ukraine*, EFF) väliarvionsa, ja IMF:n johtokunta vahvisti tämän 18.10. Nyt hyväksytty maksuerä on 1,1 mrd. Yhdysvaltain dollaria (USD) ja se kanavoidaan budjettitukena. IMF:n ohjelmasta on tämän erän jälkeen maksettu 8,7 mrd. USD (kokonaisuus 48 kk ja 15,5 mrd. USD hyväksytty maaliskuussa 2023). Ohjelman tavoitteena on tukea Ukrainan talouden elpymistä, vahvistaa hallintoa ja instituutioita sekä edistää pitkällä tähtäimellä kasvua huomioiden myös jälleenrakennuksen sekä Ukrainan EU-jäsenyyspolun.

IMF:n arvio on, että ohjelma etenee hyvin, Ukrainan talous on yhä resilientti ja ohjelman tavoitteet on käytännössä saavutettu huolimatta haastavasta tilanteesta, joskin tilanne ja näkymät ovat heikentyneet edellisestä väliarviosta. Ukrainan näkymät ovat poikkeuksellisen epävakait, mutta IMF:llä ja Ukrainalla on yhteinen käsitys politiikkatoimista ja uudistuksista, joilla turvataan makrovakautta sodan yhä jatkuessa. Sodan jatkuessa tulee uusia rahoitustarpeita ja -kohteita, mikä vaatii niin laaja-alaista ulkopuolista taloudellista tukea kuin Ukrainan omaa vahvaa sitoutumista tavoitteiden saavuttamiseksi. Ukrainan omia prioriteetteja ovat rauhanaloitteen (rauhansuunnitelma ja

voitonsuunnitelma) edistäminen sekä lännen tuen kestävyysden takaaminen (erityisesti puolustusmateriaali).

Ulkopuolinen tuki on ollut kriittistä Ukrainalle niin sotatoimissa kuin sen taloudessa ja rahoitusvakauden ylläpitämisessä. Talous kasvoi alkuvuodesta, mutta kasvun ennakoitaan heikentyvän toisella vuosipuoliskolla johtuen etenkin iskuista energiainfrastruktuuriin ja sodan vaikutuksista yleiseen luottamukseen. Ukrainan talouden (BKT) odotetaan kasvavan tänä vuonna IMF:n arvion mukaan 3 prosenttia ja Ukrainan oman arvion mukaan 3,7 prosenttia ja inflaation olevan IMF:n arvion mukaan 9 prosenttia.

IMF:n uudet arviot perustuvat myös siihen, että sota jatkuu ainakin ensi vuoden, mahdollisesti vielä vuoteen 2026. Sodan koko ajan pidentyessä, tulee myös IMF:n ohjelman kesto ja koko sekä samalla näihin mahdollisesti tarvittavat muutokset keskusteltavaksi. Johtuen kasvaneesta ja yhä kasvavasta epävarmuudesta, sodan pitkittymisestä sekä mittavista haasteista, joita Ukraina kohtaa liittyen niin talouden yleiseen mielialaan, kasvavaan maastamuuttoon, energiaan, vientiin ja suurimpana puolustusmenoihin, voi IMF-ohjelman aikainen rahoitusvaje kokonaisuudessaan nousta. Ukrainan tarvitsee kyetä mobilisoimaan merkittävästi lisärahaa sen budjettitarpeisiin kuin myös pidemmän aikavälin elpymis- ja jälleenrakennusprioriteetteihin.

Ukrainan suurimpana taloudellisena haasteena ovat varojen riittävyys ja tähän liittyen kansainvälisen tuen maksatusten viiveet sekä ylipäänsä toteutuminen, sekä sodan pitkittyessä myös tarpeiden kasvaminen, tällä hetkellä erityisesti puolustuksen ja energiasektorin (kaksi kolmasosaa Ukrainan energiajärjestelmästä on joko vaurioitunut, tuhottu tai vallattu) tarpeet. Suunnitellun maksuaikataulun mukaiset tukierät kansainvälisiltä kumppaneilta ovat kriittisiä Ukrainalle, jotta maan makrotaloudellinen vakaus säilyy ja se voi vahvistaa finanssi- ja velkakestävyytään sekä panostaa institutionaaliin uudistuksiin. Sodan, ja Ukrainan niin sotilaallisten kuin taloudellisten haasteiden yhä jatkuessa, on tärkeää miettiä tulevia tukitarpeita tämänhetkisen tilanteen valossa ja uusia tukimuotoja voidaan joutua harkitsemaan.

Elokuussa Ukrainan ja sen velkojien välille saatu yhteisymmärrys n. 23 mrd. US dollarin velkojen uudelleenjärjestelystä (leikkuu 37 % nimellisarvosta), mikä tarkoittaa reilun 11 mrd. dollarin velkahelpotusta tuleville kolmelle vuodelle), toi tarvittua helpotusta ja lisää käytettävissä olevia varoja Ukrainan akuutteihin tarpeisiin. Velkahelpotukset ovat niin Ukrainan kuin IMF:n mukaan välttämättömiä, jotta Ukrainan velkakestävyys voidaan jollain tasolla turvata ja jotta Ukrainalla on mahdollisuuksia jatkaa puolustuksensa rahoittamista. Jotta Ukrainan olisi mahdollista saada rahoitusta kansainvälisiltä rahoitusmarkkinoilta, vaatii se velkakestävyys turvaamisen ohella käytännössä sodan loppumisen. IMF:n arvion mukaan huomio on siirtymässä uudelleenjärjestelyissä nyt muihin ulkoisiin kaupallisiin saataviin. Samoin Ukrainan valuuttakurssin tulee jatkossakin toimia ”iskunvaimentimena” tukemassa talouden (ulkoista) vakauttamista.

Ensi vuoden osalta Ukrainan rahoitustarve on toistaiseksi isoin osin kattamatta ja sodan aktiivisen vaiheen jatkuessa tukitarpeet samalla kasvussa. Ukraina on päivittänyt yhteistyössä IMF:n kanssa ensi vuoden budjettiaan ja antamassaan budget declaration - ilmoituksessa ensi vuoden ulkoinen rahoitustarve on nyt 38,4 mrd. USD. Vuoden 2023 osalta Ukrainan ulkoinen rahoitus oli 42,5 mrd. USD, tämänhetkinen arvio kuluvalle vuodelle n. 42 mrd. USD, josta virallista kansainvälistä tukea 33 mrd. USD.

Maailmanpankin tuorein, keväinen arvio Ukrainan jälleenrakennuksen kustannuksista on 486 mrd. USD seuraavan kymmenen vuoden aikana. Ukrainan oma arvio on kaksinkertainen tästä. Jälleenrakennuksen rahoitustarve tulee kasvamaan sodan jatkuessa, vaikka jälleenrakennusta jo osittain tehdäänkin, mutta samalla esimerkiksi

energiainfrastruktuuriin kohdistuvat iskut saattavat vaikuttaa kuluihin useammankin kerran.

Ukrainan talous

Taidokas politiikka, kotitalouksien ja yritysten sopeutumiskyky sekä vankka ulkoinen rahoitus ovat auttaneet ylläpitämään makrotalouden ja rahoitusjärjestelmän vakautta. Ukrainan BKT laski 28,8 % vuonna 2022 ja kasvoi vuonna 2023 5,3 %. BKT kasvoi myös vuoden alkupuoliskolla keskimäärin 5,1 % suhteessa vuodentakaiseen. Kasvu kuitenkin hidastui toisella neljänneksellä selvästi mm. energiainfrastruktuuriin tehtyjen iskujen vuoksi. Yrityskyselyt ennakoivat kasvua jatkossa teollisuudessa, vähittäiskaupassa ja rakentamisessa, mutta laskua palveluissa. Koko vuoden kasvuksi Ukrainan valtiovarainministeriö arvioi kesäkuussa 3,5 % ja ensi vuoden kasvuksi 2,7 % (luvut vuoden 2025 budjetin pohjana).

Työvoimapula on edelleen kasvussa, mikä luo palkka-hinta-paineita. Tosin laaja-alaista palkkainflaatiota tuskin tulee, sen verran haastava on kokonaistaloudellinen tilanne. Inflaatio on kuitenkin taas nousussa ruoan hintojen ajamana, ja oli elokuussa 7,5 %. Ensi vuoden inflaatioksi ministeriö ennustaa 9,7 %.

Vuoden 2025 talousarvioesityksen painopiste on puolustusmenoissa, sosiaalimenoja leikataan (eniten eläkerahaston rahoituksesta). Puolustusmenot kasvavat yli 20 prosenttia ensi vuonna verrattuna tähän vuoteen. Verotulojen osuus BKT:sta kasvaa, erityisesti valmisteverojen ja sotilashenkilöstön tuloverojen ansiosta.

Ukraina kohtaa nyt jatkuvan tarpeen uudistaa talouttaan ja prosessejaan. Ukrainan vuoden 2025 budjettia valmisteltaessa on huomioitava erityisesti rahoituksen haasteet ja rajoitteet sekä velkakestävyys turvaaminen ja se, miten kotimaista varojenkeruuta voidaan tehostaa. Ukrainalle olisi tärkeää, mikäli mahdollista, pystyä pitämään yllä jonkinlaista puskuria kriittisten menojen varalle, tähän auttaisi mm. verokannon tehostaminen. Ukrainan hallitus on syyskuussa arvioinut vuoden 2025 budjettialijäämän pysyvän poikkeuksellisella, 19,6 prosentin tasolla myös ensi vuonna. Alijäämä on tarkoitus kattaa läntisten kumppaneiden tuella (n. 35 mrd. euroa, mikä vastaa kuluvan vuoden tasoa) sekä hryvniaa devalvoimalla (-10 prosenttia).

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Valtiovarainministeriö
EU-ministerivaliokunta, kirjallinen menettely 30.10. – 1.11.2024

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta, kirjallinen menettely 1.11.2024

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

Ukrainan lainayhteistyömekanismilla ja MFA-lainalla ei ole suoria, välittömiä kansallisia budjettivaikutuksia. Jos Ukrainan takaisinmaksuissa ilmenisi pitkäkestoisia ongelmia, kattaisi EU viime kädessä rahoitusavun takaisinmaksuun liittyvät vastuut. Tällöin jäsenvaltiot vastaisivat EU-budjetin kautta lainan takaisinmaksusta sen hetkisten maksuosuuksiensa mukaisesti. Suomen suhteellinen maksuosuus EU-budjettiin on vuonna 2024 noin 1,69 prosenttia. Suomen laskennallinen enimmäisvastuu Ukrainalle annettavasta 35 miljardin euron MFA-lainasta olisi siten noin 590 miljoonaa euroa laskettuna Suomen BKT:osuudella. Tätä luottoriskiä voitaisiin kuitenkin hallita osittain myös monipuolistetulla varainhankinnalla.

Monivuotisen rahoituskehyksen välitarkistuksesta 1.2.2024 saavutetun sovun yhteydessä Ukrainan tukivälineen suuruudeksi määriteltiin 50 miljardia euroa käypinä hintoina. Tuki koostuu avustuksista (17 miljardia euroa) ja lainoista (33 miljardia euroa). Suomen maksuosuus Ukrainan tukivälineen 17 miljardin euron avustusmuotoisesta tuesta on arviolta 276 miljoonaa euroa vuosina 2024–2027. Suomen ensisijainen vastuu 33 miljardin euron lainamuotoisesta rahoitustuesta on noin 535 miljoonaa euroa samalla ajanjaksolla. Ukrainan tukivälineen kautta tuetaan vuosina 2024–2027 Ukrainan lyhyen aikavälin rahoitustarpeita, keskipitkän aikavälin jälleenrakentamista ja Ukrainan EU-lähentymiseen liittyviä uudistuksia.

EU, sen jäsenvaltiot ja eurooppalaiset julkisomisteiset rahoituslaitokset (erityisesti Euroopan investointipankki ja Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankki) ovat komission mukaan yhdessä myöntäneet yli 118 miljardia euroa avustuksina ja lainoina, joilla on tuettu Ukrainan sotatoimia ja taloutta, autettu ylläpitämään peruspalveluja ja tarjottu varhaista jälleenrakentamista, humanitaarista apua ja apua sotaa pakeneville.

Suomi on tukenut Ukrainaa hyökkäyssodan alusta noin 3,2 miljardilla eurolla, josta puolustusmateriaalin osuus on 2,3 mrd. euroa. Tuki koostuu kehitysyhteistyön varoista, ml. humanitaarinen apu, materiaalituesta ja puolustusmateriaalituesta. Tukea kanavoidaan niin kahdenvälisesti kuin EU:n ja kansainvälisten rahoituslaitosten kautta.

Asiakirjat

Asiakohtaan ei ole jaettu tausta-asiakirjoja.

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/KVR finanssineuvos Jouni Sinivuori, + 358 295 530 463
 VM/EUS finanssineuvos Laura Vartia, +358 295 530 228
 VM/RMO finanssineuvos Markku Puumalainen, +358 295 530 206
 VM/KVR erityisasiantuntija Outi Jurkkola, + 358 295 530 479
 VM/KO finanssiasiantuntija Auri Lassi, +358 295 530 387
 VM/EUS vanhempi finanssisihteeri Soila Järvenpää, + 358 295 530161
 etunimi.sukunimi@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/127/2024
 EU/8/2024

ECOFIN-neuvosto 5.11.2024, Bryssel; 8. Euroopan finanssipoliittisen komitean vuosiraportti

Kokous

Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto (ECOFIN) 5.11.2024, Bryssel

Eduskuntatunnus

-

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Asiakohdassa esitellään Euroopan finanssipoliittisen komitean vuosiraportti. Raportti on esitelty Talous- ja rahoituskomitealle (EFC) 18.10.2024.

Suomen kanta

Suomi ottaa asian tiedoksi.

Pääasiallinen sisältö

Asiakohdassa käsitellään Euroopan finanssipoliittisen komitean (EFB) vuosittaista raporttia, joka käsittelee finanssipoliittian toimeenpanoa, sääntöjen noudattamista ja tulevaisuuden suuntia. Vuosiraportti on nykyisen EFB-kokoonpanon viimeinen. Uusi kokoonpano aloittaa keväällä 2025.

Talouden ja julkisen talouden kehitys 2023

EFB toteaa raportissa, että vuosi 2023 oli yhä poikkeuksellinen johtuen Venäjän hyökkäyssodan vaikutuksista sekä yleisen poikkeuslausekkeen voimassaolosta. Komission oma ehto poikkeuslausekkeen päättämiseksi (talouskasvun paluu pandemiaa edeltäneelle tasolle EU- ja euroalueella) täyttyi jo vuonna 2021, mutta sen voimassaoloa jatkettiin silti vuoden 2023 loppuun ennusteiden korkean epävarmuuden takia.

Talouskasvu EU:ssa ja euroalueella oli vuonna 2023 heikompaa kuin oli etukäteen odotettu, ja varsinkin heikompaa kuin vuonna 2022. Toteutunut inflaatio sen sijaan ylitti ennusteet huomattavalla marginaalilla. Korkea inflaatio, lainakustannusten nousu ja geopoliittiset jännitteet näkyivät matalampina yksityisenä kulutuksena ja investointeina.

Reaalinen talouskasvu vaihteli vuonna 2023 merkittävästi EU-maiden välillä, mikä heijastaa niiden erilaisia energiapaletteja ja politiikkatoimia. Työmarkkinat osoittautuivat resilienteiksi ja sekä työllisyyden taso että työpaikkojen määrä pysyivät korkeina.

Julkisen talouden jäämä (EU ja euroalue) pysyi vuoden 2022 tasolla, mikä oli seurausta kahdesta vastakkaisesta tekijästä: Finanssipoliittisia tukitoimia (etenkin koronaan liittyvät) ajettiin alas, mutta heikosta talouden tilanteesta aiheutui toisen suuntaisia vaikutuksia budjetteihin. Toteutuneet alijäämät olivat suurempia kuin oli ennakkoon arvioitu. Inflaatioyllätyksestä johtuen tulot kasvoivat nopeasti, mutta menot vielä nopeammin. Kun tulojen kasvu palautuu normaalille tasolle hidastuvan inflaation seurauksena, alijäämät uhkaavat kasvaa, ellei menojen kasvua saada takaisin kestävälle uralle.

EU:n finanssipoliittinen ohjaus 2023 ja 2024

EU:n finanssipoliittinen ohjaus keskittyi kysynnän ylläpitämiseen rakenteellisten alijäämien korjaamisen sijasta ja maakohtaiset suositukset säilyivät pääosin kvalitatiivisina. Käytännössä tämä tarkoitti, että korkeasti velkaantuneet jäsenvaltiot pystyivät harjoittamaan finanssipolitiikkaa yhtä vapaasti kuin vähemmän velkaantuneet, eivätkä suositukset huomioineet maaraporteissa havaittuja velkakestävyysriskejä.

EFB toteaa myös, että komissio ja neuvosto ovat ryhtyneet käyttämään ”epävarmuutta” arvioidensa perusteena ja sen perusteella jättänyt käytössään olevia seurantatyökaluja käyttämättä. Tätä käytettiin esimerkiksi perusteena liiallisen alijäämän menettelyjen (EDP) avaamatta jättämiselle keväällä ja syksyllä 2023, vaikka kahdeksan jäsenvaltion nettomenot kasvoivat suositeltua nopeammin. EFB näkee tämän olevan ristiriidassa EU-lain ja yleisten käytänteiden kanssa sekä huomauttaa, että EU:n finanssipoliittisissa säännöissä on olemassa mahdollisia tapoja epävarmuuden huomioimiseen.

EFB toteaa myös, että kesäkuussa 2024 komissio ehdotti EDP:n avaamista seitsemälle jäsenvaltiolle, mutta samalla jätti Espanjan tapauksessa menettelyn avaamatta, koska ”se ei palvelisi tarkoitusta” eli komissio lisäsi käytännössä uuden harkinnanvaraisen tulkintaulottuvuuden.

Finanssipolitiikan viritys 2023

Alkuvuodesta 2022, ennen Venäjän hyökkäystä Ukrainaan, komissio ohjeisti jäsenmaita neutraaliin finanssipolitiikkaan ja viimeisten koronatoimien lopettamiseen. Toukokuussa 2022 yleisen turvallisuustilanteen muututtua komissio varoitti maita laajasta elvyttämisestä vuonna 2023 antaessaan julkisen talouden maakohtaisia suosituksia. Myös EFB peräänkuulutti suhteellisen rajoittavaa finanssipolitiikan impulssia, koska ennusteiden mukaan talouskasvun odotettiin olevan edelleen yli 2 prosentin tasolla.

Toteumien mukaan rakenteellinen perusjäämä parani lähes 0,5 prosenttia BKT:sta vuonna 2023, mikä johtuu pitkälti koronatoimien lopettamisesta. Analyysin mukaan taustalla oleva menojen kehitys jatkoi uralla, joka ei ole kestävää pitkällä aikavälillä. EFB:n mukaan jälkikäteen tarkasteltuna rajoittavampi finanssipolitiikka olisi ollut paikallaan, mikä olisi edesauttanut puskureiden kerryttämistä uudelleen.

Itsenäisen finanssipolitiikan valvojat

Raportissa käsitellään EU-alueen itsenäisten finanssipolitiikan valvojien (IFI) viimeaikaisia kehityssuuntia. EU-alueen IFI:t ovat pääasiassa linjassa EU-lainsäädännön määrittelemien vaatimusten kanssa. IFI:en asema selkeytyy ensi vuonna, kun jäsenvaltioihin kohdistuva vaatimus kansallisen tason finanssipoliittisten lakien päivittämisestä eräännyy vuoden 2025 lopussa.

Raportissa käsitellään lisäksi tapaustutkimuksia Belgian ja Tanskan IFI-laitoksista.

EU:n finanssipoliittisen sääntökehikon tulevaisuus

Finanssipolitiikan sääntökehikkoon ei ole odotettavissa suuria muutoksia lähiaikoina; sen sijaan olennaista on uudistetun sääntökehikon toimeenpano. Uudistuksen tulokset ja onnistuminen riippuvat viime kädessä siitä. Konteksti, jossa sääntökehikkoa toimeenpannaan, on haastava. Julkisen talouden kohtaamat haasteet ovat paremmin ennakoitavissa kuin vuosien 2020–2022 haasteet, mutta mahdollisesti yhtä vaativia. Tällaisia ovat muun muassa tarve vahvemmalle puolustukselle, kilpailukyvyn vahvistaminen sekä EU:n laajentumiseen valmistautuminen.

EFB nostaa esiin haasteita, joita se näkee tulevassa sääntökehikon toimeenpanossa: Ensinnäkin, monessa tapauksessa uudistetun sääntökehikon toimeenpano tarkoitetulla tavalla voi johtaa siihen, että keskipitkän aikavälin suunnitelmien puitteissa vaadittu sopeutus on suurempi kuin alijäämäkriteerin rikkomiseen perustuvassa liiallisen alijäämän menettelyssä. Yleisemmälläkin tasolla EFB näkee, että siirtymävaiheessa uudistuksesta saatavia hyötyjä voi heikentää se, että samaan aikaan toimeenpannaan kokonaan uudistettua ennaltaehkäisevää osaa ja laajalti muuttumatonta korjaavaa osaa. Lisäksi EFB korostaa tulevaisuuden toimeenpanossa muun muassa sitä, että komission velkakestävyysanalyysiin liittyvät kysymykset tulee käsitellä teknisellä asiantuntijatasolla eikä poliittisella tasolla.

Uuden kehikon tehokkuus linkittyy myös vahvasti kansallisen tason institutionaalsiin kehyksiin ja toimintatapoihin. Uudistus voi EFB:n mukaan vaikuttaa epätasapainoiselta keskittyessään voimakkaasti sääntöihin ja kiinnittäessään vähemmän huomiota institutionaaliseen puoleen. Vaikka uudistuksessa nähtiin edistystä kansallisen omistajuuden saralla, kokonaisuus vaikuttaa liian optimistiselta läpinäkyvyyden ja kansallisen valvonnan osalta. EFB puhuu tässä yhteydessä runsaasti itsenäisten finanssipolitiikan valvojien roolista tulevaisuudessa. Se moittii muun muassa sitä, että vaikka IFI:en näkemyksistä kansallisiin suunnitelmiin tulee ennaltaehkäisevän osan puitteissa pakollisia, näkemysten laajuus rajoittuu suunnitelmien taustalla oleviin oletuksiin ja ennusteisiin eikä suunnitelmiin itseensä tai niiden vaikutuksiin.

EFB kritisoi EU:n finanssipoliittisten sääntöjen uudistuksen yhteydessä myös ensimmäisen suunnitelmakierroksen nopeaa aikataulua. Sen mukaan nopea aikataulu heikentää uuden kehikon yhden keskeisen idean, eli kansallisen omistajuuden lisäämisen, toteutumista ja luo riskin, että suunnitelmat jäävät lähinnä mekaanisen harjoituksen tasolle. EFB toteaa, että heikolla aloituksella voi olla negatiivisia vaikutuksia uuteen kehikkoon.

Viimeinen suurempi teema kehikon tulevaisuutta käsittelevässä osiossa liittyy eurooppalaisiin julkishyödykkeisiin. Raportti korostaa muun muassa pääomamarkkinaunionin loppuun viemisen tärkeyttä, mutta toteaa että tarvittavien julkishyödykkeisiin kohdistettavien lisäinvestointien toteutuminen ainoastaan yksityisen rahoituksen ja kansallisten toimien kautta ei ole realistista. Vuoden 2020 jälkeen ilmenneet ja voimistuneet haasteet ovat tehneet aiempaa realistisemmaksi ajatuksen ko. haasteisiin vastaavien julkishyödykkeiden suunnittelusta ja rahoittamisesta EU:n tasolla.

Raportti käsittelee kolmea tapaa rahoittaa eurooppalaisia julkishyödykkeitä. Niiden kansallinen rahoitus voitaisiin esimerkiksi poistaa nettomenopolun määritelmästä samaan tapaan kuin EU-ohjelmien yhteisrahoitus. Toisaalta tämä mm. heikentäisi nettomenomuuttujan ja velkakestävyyslinkkiä. Toinen vaihtoehto olisi julkishyödykkeiden rahoittamiseen tarkoitettu EU-tason rahasto. Finanssipoliittisten sääntöjen noudattaminen voisi olla ehtona rahoituksen saamiselle tällaisesta rahastosta. Kolmas esitetty vaihtoehto on julkishyödykkeiden rahoituksen sisällyttäminen monivuotiseen rahoituskehykseen, mikä voisi tapahtua priorisoimalla nykyisen budjetin puitteissa tai sen kokoa kasvattamalla.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Valtiovarainministeriö
EU-ministerivaliokunta, kirjallinen menettely 30.10. – 1.11.2024

Eduskuntakäsittely

Suuren valiokunnan kirjallinen menettely 1.11.2024

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

European Fiscal Board - 2024 annual report of the European Fiscal Board

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/KO, neuvotteleva virkamies Niina Suutarinen, p. +358 295 530 313
VM/EUS, finanssiasiantuntija Elina Rauvala, p. +358 295 530 089
VM/EUS, finanssiasiantuntija Jonne Lehtimäki, p. +358 295 530 522
etunimi.sukunimi@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/149/2024
EU/8/2024

ECOFIN-neuvosto 5.11.2024, Bryssel; 9. Päätelmät EU:n tilastoista

Kokous

Talous- ja rahoitusasioiden neuvoston (ECOFIN) neuvosto 5.11.2024, Bryssel.

Eduskuntatunnus

-

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Ecofin-neuvostossa on 5.11.2024 hyväksyttävänä neuvoston päätelmät tilastoasioista. Päätelmät on laadittu Eurostatin laatiman EU:n tilastojen kehittämistyön tilannekatsauksen (*EFC Status report on Information Requirements in EMU 2024*) pohjalta. Talous- ja rahoituskomitea (EFC) on hyväksynyt päätelmät 18.10.2024 kokouksessaan.

Tilastopaketista keskustellaan ECOFIN-neuvostossa kerran vuodessa. Asiaa on valmisteltu EFC:n tilastoalakomiteassa 14.10.2024.

Suomen kanta

Suomi voi hyväksyä päätelmät.

Pääasiallinen sisältö

Tilastojen kehittämistyötä linjaavissa neuvoston päätelmissä nostetaan tänä vuonna esiin seuraavia asioita:

Ensimmäisessä, Euroopan tilastojärjestelmää käsittelevässä kappaleessa neuvosto kiittelee Euroopan tilastoja koskevan asetuksen (223/2009) uudistusta, joka hyväksyttiin maaliskuussa 2024. Uudistuksen keskeisenä tarkoituksena on antaa tilastoviranomaisille pääsy yksityisten tiedontuottajien hallussaan pitämiin tietoineistoihin, jotta digitalisaation mahdollistamat uudet tietolähteet saataisiin hyödynnettyä tilastoissa täysimääräisesti, vastausrasite huomioiden. Tämän lisäksi neuvosto toteaa Euroopan tilastojärjestelmän (ESS) vertaisarviointiprosessin onnistuneen loppuunsaattamisen ja loppuraportin julkaisemisen sekä kannustaa Eurostatia, kansallisia tilastoviranomaisia ja muita asiaankuuluvia jäsenvaltioiden viranomaisia toteuttamaan suositukset kansallisten ja eurooppalaisten tilastojärjestelmien kehittämiseksi edelleen.

Tilastotoimen resursointiin liittyen neuvosto painottaa riittävien henkilöstö- ja budjettiresurssien varmistamista Eurostatille ja kansallisille tilastoviranomaisille.

Vuoden 2024 tilastojen tilannekatsauksen osalta huomioidaan erityisesti keskeisten talousindikaattoreiden (*Principal European Economic Indicators, PEEI*) kehittäminen ja alleviivataan niiden tärkeyttä suhdannekehityksen tarkastelussa. Uusin PEEI-indikaattori on kuukausittainen palvelujen volyyymi-indeksi (*monthly index of services production*), jonka julkaisu aloitettiin huhtikuussa 2024.

Kansantalouden tilinpidon aikasarjapäivitys syyskuussa 2024 ja sen yhteydessä toteutettu ESA 2010 raportointiohjelman päivitys parantavat ja nopeuttavat kansantalouden tilinpidon tilastoja.

Neuvosto huomioi G20 Data Gaps Initiative -aloitteen alla tehtävän kehittämistyön koskien erityisesti ilmastonmuutoksen sekä kotitalouksien tulo- ja varallisuusjakaumien tilastointia, jotka ovat oleellisia EU:n politiikkatavoitteiden kannalta.

Kiinteistötilastojen osalta neuvosto toivottaa tervetulleeksi Euroopan tilastojärjestelmässä (ESS) tehdyn työn, joka vastaa Euroopan järjestelmäriskikomitean (ESRB) suosituksiin kiinteistösektorin haavoittuvuuksista Euroopan talousalueella.

Euroopan finanssipoliittisen sääntökehikon ja makrotalouden epätasapainoja koskevan menettelyn (MIP) tilastojen osalta neuvosto kiittelee uudistetun sääntökehikon vaatimien julkisen talouden tilastojen laajennuksia ja rohkaisee niiden edelleen kehittämistä. Lisäksi neuvosto arvostaa EU:n instituutioiden velka- ja alijäämätilastojen julkaisemista.

Neuvosto alleviivaa ajantasaisten ja luotettavien energiatilastojen tärkeyttä tuontiriippuvuuden vähentämisen ja puhtaan teollisuuden ohjelman (*Clean Industrial Deal*) kehittämisen kannalta.

Kestävän kehityksen tavoitteita (SDG) koskien päätelmissä kiitellään Eurostatin, ESS:n ja Euroopan keskuspankkijärjestelmän (ESCB) ponnisteluja kattavan tilastopohjan tuottamiseksi kyseisille hankkeille.

Yritystilastojen osalta neuvosto mm. rohkaisee ESS:ää kehittämään mikrodatan linkittämistä ja PK-yritysten tilastointia, lisäämättä vastausrasitetta.

Väestö- ja sosiaali-tilastojen osalta neuvosto mm. alleviivaa laadukkaiden ja yhtenäisten eurooppalaisten sosiaali-tilastojen tärkeyttä sosiaalipolitiikan kehittämisen kannalta.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Valtiovarainministeriö
EU-ministerivaliokunta, kirjallinen menettely 30.10. - 1.11.2024

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta, kirjallinen menettely 1.11.2024

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

Päätelmillä ei ole välittömiä taloudellisia vaikutuksia.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Draft Council Conclusions

EFC Status report on Information Requirements in EMU 2024

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/KO neuvotteleva virkamies Pasi Koikkalainen, p. 029 5530 045
etunimi.sukunimi@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/315/2024

EU/8/2024

ECOFIN-neuvosto 5.11.2024, Bryssel; 10. G20-maiden valtiovarainministerien ja keskuspankkien pääjohtajien 23.-24. lokakuuta 2024 pidetyn kokouksen seuranta

Kokous

Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto (ECOFIN) 5.11.2024

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Asiakohdassa puheenjohtaja ja komissio tiedottavat Washingtonissa 23.-24.10.2024 pidetystä G20-maiden valtiovarainministerien ja keskuspankkien pääjohtajien kokouksesta.

Suomen kanta

Suomi ottaa asian tiedoksi.

Pääasiallinen sisältö

G20-maiden valtiovarainministerit ja keskuspankkien pääjohtajat pitivät Brasilian G20-puheenjohtajuuskauden neljännen kokouksen Washingtonissa 23.-24. lokakuuta 2024. Kokouksen tuloksena annettiin 11-sivuinen julkilausuma, jossa on käsitelty 35 eri asiakokonaisuutta.

Kokouksen julkilausumassa ei mainita Venäjän hyökkäyssotaa Ukrainassa, koska kokoukseen osallistunut Venäjä ei sellaista mainintaa hyväksy; kumpakaan maata ei mainita julkilausumassa lainkaan nimeltä. Puheenjohtajamaa Brasilia antoi tähän liittyen kuitenkin oman julkilausumansa, jossa todetaan, että kokouksessa jotkut jäsenet ja muut osallistujat ilmaisivat näkemyksensä Venäjästä ja Ukrainasta ja Gazan tilanteesta ja katsoivat, että näillä asioilla on vaikutusta maailmantalouteen ja niitä tulisi siksi käsitellä G20-kokouksissa. Osa taas katsoo, että G20 ei ole oikea foorumi näiden asioiden käsittelylle. G20-puheenjohtaja Brasilia tulee käymään keskusteluja tästä asiasta Rio de Janeiron marraskuisen (18.-19.11.) G20-huippukokouksen valmisteluiden yhteydessä.

Washingtonin kokouksen yhteisesti hyväksytyssä julkilausumassa tuodaan esille mm. seuraavia näkemyksiä:

G20-ryhmä näkee hyviä näkymiä maailmantalouden pehmeästä laskusta, vaikka monia haasteita onkin jäljellä. G20-maat jatkavat vahvan, kestävän, tasapainoisen ja osallistavan kasvun edistämistä, hinta- ja rahoitusvakauden ylläpitämistä, julkisen talouden kestävyys-tukemista ja negatiivisten heijastusvaikutusten lieventämistä. Finanssipolitiikka turvaa julkisen talouden kestävyys-tukemista ja rakentaa puskureita, pysyy kasvua edistävänä ja katalysoi julkisia ja yksityisiä investointeja tuottavuutta lisääviin uudistuksiin.

G20-ryhmä toteaa, että taloudellinen toimeliaisuus on osoittautunut odotettua sitkeämmäksi monissa osissa maailmaa. Silti kasvu on ollut erittäin epätasaista eri maiden välillä, mikä on lisännyt taloudellisten erojen riskiä. On huolestuttavaa, että keskipitkän ja pitkän aikavälin globaalit kasvunäkymät ovat alle historiallisten keskiarvojen.

Inflaatio on hidastumassa korkealta tasolta hyvin kalibroidun rahapolitiikan ja tarjontahäiriöiden purkamisen vuoksi. Inflaation hidastuminen jatkuu, vaikkakin maiden välillä on jonkin verran vaihtelua. Keskuspankit ovat edelleen vahvasti sitoutuneita hintavakauteen omien valtuuksiensa mukaisesti ja jatkavat politiikkansa mukauttamista tilanteen kehittyessä. Keskuspankkien riippumattomuus on ratkaisevan tärkeää näiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

Vaikka maailmantalous pysyy sitkeänä, jotkin laskusuhdanteen riskit ovat lisääntyneet lisääntyneen epävarmuuden keskellä. Negatiivisen kehityksen riskejä ovat sodat ja kiihtyvät konfliktit, talouden pirstoutuminen, raaka-aineiden hintojen liiallinen nousu, odotettua sitkeämpi inflaatio, ilmastonmuutoksen vaikutukset, mukaan lukien yhä useammin esiintyvät äärimmäiset sääilmiöt, rahoitusmarkkinoiden epävakaus, liiallinen julkinen ja yksityinen velkaantuminen, rajalliset rahoituspuskurit useiden maiden yksityisellä sektorilla, odotettua hitaampi tuottavuuden kasvu ja uusien teknologioiden, mukaan lukien tekoäly, mahdolliset negatiiviset vaikutukset.

Myönteistä kehitystä voivat edesauttaa globaalin yhteistyön tehostaminen, kaupan ja investointien kasvun voimakkaampi elpyminen, avainhyödykkeiden tasapainoisempi tarjonta ja teknologisista innovaatioista johtuva tuottavuuden kasvu, mukaan lukien turvallisen ja vastuullisen tekoälyn kehittäminen ja käyttöönotto.

Ilmastonmuutoksen torjunta on ratkaisevan tärkeää vahvan, kestävän, tasapainoisen ja osallistavan kasvun aikaansaamiseksi ja toimettomuuden kustannukset ovat suuremmat kuin toimien kustannukset. G20 painottaa, että on tärkeää varmistaa oikeudenmukaiset siirtymät ottaen huomioon eri maiden toisistaan poikkeavat tilanteet.

Infrastruktuuri-investoinnit ovat avainasemassa köyhyyden torjunnassa ja talouden tuottavuuden ja kansalaisten elämänlaadun parantamisessa, mikä johtaa vaurauteen ja sosiaaliseen osallisuuteen kestävä kehityksen tavoitteiden mukaisesti. Samoin terveyteen investoinnit ovat ratkaisevan tärkeitä epätasa-arvon poistamiseksi ja sosiaalisen kehityksen edistämiseksi.

Maakohtaiset ratkaisut kehitysrahoituksen haasteisiin voivat perustua yhdistettyihin politiikkatoimiin, jotka tukevat kasvua, kotimaisten resurssien mobilisointia, kapasiteetin kehittämistä, yksityisiä pääomavirtoja ja kohdennettua edullista rahoitusta. Tässä yhteydessä G20-ryhmä kehottaa kansainvälistä yhteisöä

tukemaan haavoittuvia maita, jotka kohtaavat lyhyen aikavälin likviditeettihaasteita ja joiden velka kuitenkin on kestäväällä tasolla.

G20-ryhmä kehottaa monenkeskisiä kehityspankkeja jatkamaan rahoitus-kapasiteettinsa lisäämistä soveltuvien osin auttaakseen vastaamaan uusiin ja olemassa oleviin haasteisiin, halliten kuitenkin samalla taseisiinsa kohdistuvat riskit ja turvaamaan niiden pitkän aikavälin rahoituksen kestävyys, vahvan luottoluokituksen ja ensisijaisen velkojan aseman.

G20-valtiovarainministerit ja keskuspankkien pääjohtajat kokoontuvat seuraavan kerran Etelä-Afrikan G20-puheenjohtajuuskaudella, joka alkaa 1. joulukuuta.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Valtiovarainministeriö
EU-ministerivaliokunta, kirjallinen menettely 30.10. – 1.11.2024

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta, kirjallinen menettely 1.11.2024

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

G20-kokouksen yhteinen julkilausuma 24.10.2024:
Communique. Fourth G20 Finance Ministers and Central Bank Governors Meeting. October 23rd-24th, 2024. Washington, D.C.

Puheenjohtajan julkilausuma samasta kokouksesta:
Chair's statement of the Brazilian G20 Presidency. Fourth G20 Finance Ministers and Central Bank Governors Meeting. October 23rd-24th, 2024. Washington, D.C.

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Valtiovarainministeriö, finanssineuvos Martti Salmi, p. 0400 510 304
martti.salmi@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/149/2024
EU/8/2024

Euroryhmän kokous 4.11.2024

Euroryhmän kokouksissa 4.11.2024 käsitellään alustavien asialistojen mukaan seuraavia asioita:

Euroryhmä

1. Makrotaloudellinen kehitys ja tilannekatsaus kansainvälisistä kokouksista

Euroryhmä käy näkemystenvaihdon makrotaloudellisesta kehityksestä ja kuulee puheenjohtajan ja komission katsaukset Washingtonissa 23.–25. lokakuuta pidetyistä kokouksista (G7, G20, IMF:n ja Maailmanpankin vuosikokoukset). Kokousten talouskeskustelua määrittä maailmantalouden vakaa, mutta hidas kasvu ja inflaation hidastumisen jatkuminen. Talouden negatiiviset riskit ovat kasvaneet, kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla on nähty epävarmuutta ja geopoliittinen tilanne on kärjistynyt. Poliittikkasuosituksissaan IMF korostaa julkisen talouden kestävyys turvaamista.

IMF laski ennusteessaan euroalueen kasvunäkymiä sekä tälle että ensi vuodelle. Talouskasvu käynnistyi vuoden alkupuoliskolla, mutta kesän jälkeen suhdanneindikaattorit eivät ole tarjonneet suuria ilonaiheita. Työttömyys on yhä ennätyksellisen alhaalla, vaikka avoimien työpaikkojen määrä on laskenut. Inflaatio on jatkanut hidastumistaan, ja EKP:n inflaatiotavoite alitettiin syyskuussa ensi kertaa sitten kesän 2021. Pohjainflaatiota ylläpitää sitkeä palveluhintojen nousu, mutta senkin ennustetaan hidastuvan. EKP:n koronlaskusykli jatkuu.

Ukrainan monivuotiseen IMF-rahoitusohjelmaan sidotut politiikkatoimet ovat edenneet hyvin. Ukrainan talouteen kohdistuu edelleen poikkeuksellista epävarmuutta, mutta talous on kehittynyt täysin poikkeuksellisiin olosuhteisiin nähden myönteisesti. Eri kokousten yhteydessä keskusteltiin myös EU:n ja G7:n uudesta yhteisestä lainamekanismista, jolla Ukrainan rahoitustarpeisiin voitaisiin ohjata 45 mrd. euroa uutta makrotalousapua vuodelle 2025. Yhdysvaltojen osallistumiseen liittyen katseet ovat luonnollisesti 5. marraskuuta pidettävissä presidentinvaaleissa.

2. Muut asiat: Kreikan kahdenvälisen lainan lyhennys

Kreikka on esittänyt pyynnön maksaa tämän vuoden joulukuussa etuajassa sille vuosina 2010–2011 maksettua kahdenvälistä lainaa. Lyhennyksellä katettaisiin vuosien 2026–2028 lyhennykset, ja Suomen osalta summa olisi noin 151 miljoonaa euroa. Kreikka on maksanut lainaa etuajassa takaisin jo vuosien 2023–2025 osalta. Suomi antoi lainaa Kreikalle miljardi euroa ja Kreikka on lyhentänyt sitä nyt noin 250 miljoonaa euroa ennen tulevaa lyhennystä. Samalla sovitaan, että Kreikka voi tietyin rajoituksin käyttää kahdenvälisen lainan lyhennyksiin sen kerryttämää merkittävää kassapuskuria, myös tulevaisuudessa.

Pankkiunioni formaatti

1. Pankkiunionin tilannekatsaus, ml. raportointi operatiivisen puolen asioista

- a) EKP:n valvontaelimen puheenjohtajan 20. kuuleminen
- b) Raportointi yhteisen kriisinratkaisuneuvoston toiminnasta

Asiakohdassa kuullaan EKP:n pankkivalvontaelimen puheenjohtajaa Claudia Buchia ja EU:n kriisinratkaisuneuvoston (SRB) puheenjohtajaa Dominique Laboureix'ta. Heidän säännöllinen kuulemisensa on osa EKP:n pankkivalvontaelimen lakisäätteistä vastuuvollisuutta.

- a) EKP:n valvontaelimen puheenjohtajan 20. kuuleminen

Buch nostanee esille, että 10 vuotta täyttävä yhteinen pankkivalvonta on ollut merkittävä saavutus ja on vahvistanut eurooppalaisten pankkien kykyä vastata riskeihin – EKP:n valvonnassa olevien pankkien taloudellinen asema on vahva, eivätkä eurooppalainen sääntely ja valvonta vaikuta olevan luotonannon ja talouskasvun kannalta liian tiukkaa. Taloudellisesti vahvat pankit pystyvät luotottamaan taloutta myös vaikeina aikoina. Buch tuonee esille, että pankkien on kyettävä mukautumaan muuttuvaan riskiympäristöön ja kuvannee EKP:n pankkivalvonnalle vuosille 2024–2026 asetettuja prioriteetteja. EKP:n näkemyksen mukaan sääntelyn monimutkaisuutta voidaan vähentää, mutta vain jos se on mahdollista heikentämättä pankkien kykyä vastata riskeihin. Lisäksi Buch korostanee pankkiunionin syventämisen merkitystä ja sitä, että pankkien kriisinratkaisu- ja talletussuojalainsäädännön uudistaminen (CMDI) tulee saattaa maaliin ja keskustelua kriisinratkaisun likviditeetistä tulee jatkaa, yhteistä talletussuojaa tulee edistää ja pääomamarkkinaunionia tulee edelleen edistää.

- b) Raportointi yhteisen kriisinratkaisuneuvoston toiminnasta

Laboureix korostanee puheenvuorossaan, että SRB:n toimivaltaan kuuluvat pankit ovat pääosin saavuttaneet tappionsietokykytavoitteensa (MREL) vuoden 2024 alkuun mennessä, yhteisen kriisinratkaisurahasto SRF:n tavoitetaso on saavutettu ja pankit ovat kyenneet SRB:n odotusten mukaisesti kehittämään kyvykkyyskäytäntöjä, jotka

mahdollistavat onnistuneen kriisinratkaisun toteuttamisen. SRB:n strategia vuosille 2024–2028 julkaistiin helmikuussa 2024 ja sen toimeenpano on käynnissä. Laboureix kertonee, että SRB kannattaa pankkien kriisinratkaisu- ja talletussuojalainsäädännön uudistamisen (CMDI) saattamista loppuun tavalla, joka ei liiaksi rajoita kriisinratkaisuviranomaisen toimintamahdollisuuksia kriisissä, sekä yhteistä talletussuojaa koskevan keskustelun jatkamista. Laboureix korostanee myös kriisinratkaisun likviditeetin ja Euroopan vakausmekanismeja koskevan sopimuksen ratifioimisen merkitystä. Lisäksi Laboureix kertonee ajankohtaisista kriisinratkaisua koskevista EU-tuomioistuimen oikeustapauksista.

Laajennettu kokoonpano

1. Euroalueen kilpailukyky: työn viimeisteleminen

Valtiovarainministerit keskustelevat euroryhmän puheenjohtajan aloitteesta tehtävästä kilpailukykyä koskevasta julkilausumasta, joka kokoaa yhteen euroryhmässä viime vuoden syksystä lähtien käytyjä kilpailukykykeskusteluja ja osallistuu käynnissä olevaan eurooppalaiseen keskusteluun. Julkilausumassa tarkastellaan uusia ja pitkäaikaisia kilpailukykyyn liittyviä haasteita, kuten vihreää siirtymää, korkeita energian hintoja, maailmankaupan pirstoutumista, osaamis- ja innovaatiovajeita, yhteismarkkinan puutteita, ja esittää mahdollisia keinoja näihin haasteisiin vastaamiseksi.

2. Pääomamarkkinaunioni

- **Jäsenvaltioiden kansalliset aloitteet euroryhmän julkilausumassa**
- **Säännöllisen seurannan organisointi pääomamarkkinoiden toiminnasta ja edistyksestä EU-tason ja kansallisissa toimissa**

Euroryhmälle raportoidaan kesän aikana rahoituspalvelukomitean (FSC) toteuttaman kyselyn tulokset. Kyselyllä selvitettiin jäsenvaltioiden järjestelyjä ja sääntelyn tilannetta liittyen seuraaviin teemoihin: kestävä rahoitus, PK-yritysten raportointi, oman pääoman ehtoinen rahoitus, institutionaalisten sijoittajien sijoitusrajoitukset, toimintojen yhdistäminen (konsolidaatio), arvopaperistaminen, sijoitus-, säästämis- ja eläketuotteet sekä talouslukutaito. Vain kestävän rahoituksen osalta löydettiin selkiyttämisehdotuksia, jotka liittyivät kestävän rahoituksen raportointiin ja välillisesti tuotekategorioihin. PK-yritysten raportoinnin osalta enemmistö jäsenvaltioista kannatti vapaaehtoisten avaintietojen raportointia jatkossa. Muutoin selvityksessä todettiin useissa jäsenvaltioissa olevan käytössä erilaisia verotukijärjestelyjä sijoittamisen edistämiseksi. Sijoitus- ja säästämistuotteiden osalta jäsenvaltioiden enemmistö kannatti parhaiden käytäntöjen kautta etenemistä. Arvopaperistamisen osalta jäsenvaltiot osoittivat avoimuutta standardisoinnille ja alustojen käyttöönotolle, mutta suhtautuivat varauksella takuiden tai muiden julkisin varoin järjestettävien tukien toteutukselle.

Pääomamarkkinaunionin monitoroinnin osalta on päädytty komission vuosittain julkaisemien avainindikaattoreiden lisäksi euroryhmän julkilausuman mukaisten toimien seurantaan ja parhaiden kansallisten käytänteiden raportointiin myös vuosittain.

Liitteet -